

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра

Фінанси, банківська справа та страхування

(назва кафедри, яка відповідає за дисципліну)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан ФЕУ

В.В. Корольков

«___» _____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК Страхування

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) Фінанси і кредит

(назва спеціалізації)

інститут, факультет Економіко-гуманітарний інститут, факультет економіки та управління

(назва інституту, факультету)

мова навчання державна

2023 рік

Робоча програма «Страхування» для студентів
(назва навчальної дисципліни)
 спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,

освітня програма (спеціалізація) Фінанси і кредит.
(назва спеціалізації)

«18» серпня 2023 року - 22 с.

Розробники: Бабенко-Левада В.Г., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, к.е.н., доцент

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
Фінанси, банківська справа та страхування

Протокол від «18» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри Фінанси, банківська справа та страхування

« _____ » _____ 20__ року
(підпис) (С. В. Шарова)
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки та управління

Протокол від «_» _____ 2023 року № _____

« _____ » _____ 2023 року Голова _____ (В.В. Корольков)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми*

« _____ » _____ 2023 року Керівник групи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

*Якщо дисципліна викладається не випусковою кафедрою

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>07 «Управління та адміністрування»</u>	Нормативна	
	Спеціальність (освітня програма, спеціалізація): <u>072 - Фінанси, банківська справа та страхування</u> (Фінанси і кредит)		
Модулів – 1	Спеціальність (освітня програма, спеціалізація): <u>072 - Фінанси, банківська справа та страхування</u> (Фінанси і кредит)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання ____ - (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		7-й	7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента - 5	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		30 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		76 год.	112 год.
		Індивідуальні завдання: -	
		Вид контролю: іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 35,0% до 65,0%

для заочної форми навчання – 6,7% до 93,3%

2. Мета навчальної дисципліни

Мета:

- оволодіння теорією і практикою страхової справи, набуття навиків фінансово-економічної роботи у сфері страхування, що дасть змогу ефективно використовувати страхування як механізм зниження ризиків у практичній діяльності.

Завдання:

- з'ясування суті, функцій, ролі і сфери застосування страхування в сучасних умовах;

- розуміти порядок виокремлення та структурування страхового сектору;

- набуття студентами здатностей (компетенцій) розуміти основні принципи обґрунтування різних видів фінансових рішень на основі статистичної інформації про стан та розвиток страхового сектора економіки.

Оволодіння дисципліною «Страхування» дозволить майбутнім бакалаврам формувати базисні знання щодо основ, закономірностей, принципів і особливостей функціонування сучасного ринку страхування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати:

а) загальні компетентності:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. **ЗК02.** Здатність планувати та управляти часом. **ЗК 03**

- здатність використання інформаційних джерел та комунікаційних технологій. **ЗК 05**

- здатність проведення досліджень на відповідному рівні. **ЗК06**

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. **ЗК07**

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК08.

- здатність бути критичним і самокритичним. **ЗК09**

- здатність спілкуватися з представниками інших професій та груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). **ЗК 11**

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. **ЗК13**

б) фахові компетентності:

**Фахові компетентності, яких набуватимуть здобувачі в процесі
вивчення навчальної дисципліни «Страховання»**

Компетенції згідно освітньої програми	Складові компетентності
Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища. СК 01 Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури. СК 02 Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування). СК03 Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач. СК 04 Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку. СК05 Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування. СК06 Здатність складати та аналізувати фінансову звітність. СК 07 Здатність здійснювати ефективні комунікації в сфері фінансів, банківської справи та страхування. СК09 Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення. СК10	Здатність до розробки економічного обґрунтування розвитку страховика (страхової компанії) на ринку країни;
	Здатність до сформування тарифної системи страховика прийнятної до споживача страхового продукту;
	Здатність використання основних системи страхової відповідальності;
	Здатність подати і оцінити обрану стратегію зниження ризиків через страхування;
	Здатність запроваджувати страхову франшизу в страхових зобов'язаннях;
	Здатність обчислити та стягнути страхові платежі з суб'єктів господарювання;
	Здатність розподілити ризик між суб'єктами перестрахування та розрахувати власне утримання за квотною угодою перестрахування;
	Здатність запровадити методику розрахунку резерву незаробленої премії;
	Здатність обрати правильну фінансову стратегію діяльності страхової компанії через аналіз попиту на страхові продукти і методи стимулювання їх збуту.
	Здатність визначення принципів відшкодування збитку та оцінка страхової суми

	Здатність демонструвати знання та практичні навички з майнового страхування, страхування відповідальності, співстрахування та перестрахування
	Здатність аналізувати фінансовий потенціал страховика та його інвестиційну діяльність
	Здатність розуміння оподаткування страхових компаній та правил розміщення страхових резервів
	Здатність до формування збалансованого страхового портфеля, визначення тарифної політики страхової компанії

очікувані програмні результати навчання:

- показати належний рівень знань у сфері страхування (історія виникнення, терміни, поняття, категорії та законодавча база), принципів побудови системи страхування в Україні;
- вміти застосовувати класифікації за родом небезпек, за статусом страховика у практичній діяльності за видами страхування;
- демонструвати розуміння ризику, імовірності його настання, його контроль, ідентифікацію та критерії його страхувальності;
- володіти знаннями та практичними навиками щодо методичних підходів до розрахунку страхової премії, нетто-ставки, калькуляції навантаження;
- розуміти функціонування організаційно-правової форми страховиків, характеристики основних типів страхових організацій, умови роботи іноземних страховиків на українському страховому ринку;
- володіти знаннями щодо здійснення державного нагляду за страховою діяльністю;
- застосовувати теоретичні знання щодо проведення ліцензійної діяльності, знання умов отримання ліцензії, скласти бізнес-план страхового підприємства;
- демонструвати володіння юридичними принципами страхування, правовими основами страхової діяльності в Україні;

3. Програма навчальної дисципліни «Страховання»

Змістовий модуль 1. Теорія страхування. Страховий ринок

Тема 1. Сутність, принципи та роль страхування

Процес суспільного виробництва і проблеми забезпечення його відтворення. Категорія захисту і його роль при вирішенні проблеми відтворення суспільного виробництва. Необхідність страхового захисту як важливого засобу економічної безпеки суб'єктів господарювання та життєдіяльності на випадок шкоди, зумовленої ризиковими обставинами. Форми і методи страхового захисту.

Матеріалізація страхового захисту. Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Форми організації фондів страхового захисту. Державні страхові резерви. Самострахування, його джерела й межі доцільності застосування. Фонд страховика.

Суть страхування як економічної категорії. Виникнення та етапи розвитку страхування. Місце страхування в системі економічних категорій.

Характерні ознаки страхування. Об'єкти страхування. Функції страхування.

Специфічні терміни і поняття, які використовуються в страхуванні, необхідність їх вивчення при дослідженні конкретних страхових відносин. Поняття і терміни, які виражають найбільш загальні умови страхування. Поняття і терміни, які пов'язані з формуванням страхових резервів. Міжнародні страхові терміни.

Принципи страхування: вільний вибір страхувальником страховика, а страховиком – виду страхування; страховий ризик; страховий інтерес; максимальна сумлінність суб'єктів страхування; відшкодування втрат у межах завданих збитків; суброгація; франшиза; контрибуція; співстрахування і перестрахування; диферсифікація.

Місце і роль страхування в системі грошових відносин в умовах ринкової економіки. Роль страхування в активізації бізнесу, в економії коштів, що резервуються на покриття можливих втрат від непередбачених обставин, в ефективному формуванні й використанні фондів соціального призначення, у збільшенні обсягів інвестицій.

Тема 2. Класифікація страхування

Поняття класифікації, її наукове та практичне значення. Ознаки класифікації: історичні, економічні, юридичні.

Класифікація за об'єктами страхування. Галузі страхування: майнове страхування, страхування відповідальності, особисте страхування. Види страхування.

Класифікація за родом небезпеки: страхування вогневих, інженерних, сільськогосподарських, транспортних, фінансово-кредитних та інших ризиків. Обов'язкове страхування.

Класифікація за формами проведення страхування. Обов'язкове страхування. Добровільне страхування. Принципи та порівняльна характеристика обов'язкового і добровільного страхування.

Напрями застосування страхування в Україні. Системи страхування та страхового забезпечення.

Тема 3. Страхові ризики та їх класифікація

Поняття ризику. Критерії визначення страхового ризику. Основні характеристики страхових ризиків.

Загальні підходи та принципи класифікації страхових ризиків. Загальна класифікація ризиків. Види ризиків за суб'єктами, які підпадають під вплив ризиків. Види ризиків за джерелами небезпеки і їх походженням. Види ризиків за кількісними параметрами. Види ризиків за обсягом відповідальності страховика.

Управління ризиком та його основні етапи. Ідентифікація ризиків. Аналіз і оцінка ризиків. Контроль за ризиком та його фінансування. Методи управління ризиком. Поняття "ризик-менеджмент".

Тема 4. Страховий ринок

Поняття страхового ринку. Об'єктивна основа страхового ринку, умови формування і функціонування страхового ринку. Структура страхового ринку. Суб'єкти і об'єкти страхового ринку. Характеристика страхового ринку і інституціональному і територіальному аспектах. Місцевий, національний і світовий страхові ринки. Система страхового ринку. Внутрішня система ринку. Основні елементи внутрішньої системи страхового ринку. Зовнішнє оточення страхового ринку. Керовані елементи системи, некеровані елементи зовнішньої системи страхового ринку. Інфраструктура страхового ринку.

Стан та перспективи розвитку страхового ринку в Україні. Етапи розвитку страхового ринку, їх особливості та характеристика.

Маркетинг у страхуванні, його суть і функції. Система організації маркетингу. Принципи маркетингу страхових організацій. Служба маркетингу страховика. Дослідження ринку страхових послуг. Дослідження потенційних можливостей страховиків-конкурентів. Страхові продукти, порядок їх створення. Правила страхування, порядок їх розробки та затвердження. Система продажу страхових продуктів, їх класифікація і характеристика. Методи вивчення страхового поля. Посередники страховика і аквізіція. Страхові агенти і страхові брокери. Особливості активізації страхового агента.

Рекламна робота страховика. Реклама страхових продуктів. Вимоги до страхової реклами.

Страхові договори та їх види. Умови стандартних договорів страхування. Права і обов'язки сторін у страхуванні. Порядок укладання та реалізації страхового договору. Законодавче регулювання договорів страхування.

Тема 5. Страхова організація

Організація страхової справи. Системи страхування в Україні.

Типи й види страхових організацій, які створюються в Україні. Організаційні форми існування страховика. Державні страхові організації. Комерційні страхові компанії, їх місце на страховому ринку. Акціонерні страхові товариства і компанії, їх класифікація й організаційна структура. Приватні страхові компанії. Командитні і повні страхові товариства. Страхові товариства з додатковою відповідальністю.

Види страхових організацій за територіальною ознакою, за характером виконуваних операцій, за величиною статутного капіталу. Товариства взаємного страхування.

Структура страхових компаній. Схема організаційної структури страхової організації та характеристика структурних підрозділів. Відокремлені підрозділи страховика, їх призначення – представництва, агентства, філії (відділення).

Об'єднання і асоціації страховиків. Їх функції, завдання та місце на страховому ринку.

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

Необхідність, значення та мета державного регулювання страхової діяльності. Правове регулювання страхової діяльності в Україні. Система методів державного регулювання.

Державний нагляд за страховою діяльністю. Завдання та функції органів державного нагляду за страховою діяльністю в Україні.

Контроль за діяльністю страховиків. Ліцензування страхової діяльності. Необхідні умови і документи для отримання ліцензії на здійснення страхової діяльності. Особливості реєстрації та ліцензування страховиків.

Змістовий модуль 2. Основні страхові, перестраховальні та співстраховальні операції

Тема 7. Особисте страхування

Економічний зміст та класифікація особистого страхування. Галузі особистого страхування. Класифікація добровільного особистого страхування.

Страхування життя. Змішане страхування життя. Категорії страхування життя. Викупна сума. Страхування до одруження (до вступу у шлюб). Страхування пенсій.

Страхування від нещасних випадків. Умови виплати страхових сум. Види добровільного страхування від нещасних випадків. Загальний порядок укладання договору страхування від нещасних випадків. Добровільне страхування дітей від нещасних випадків. Страхування учнів від нещасних випадків. Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків.

Медичне страхування та його розвиток в Україні. Категорії послуг, що надаються страховим компаніям. Суб'єкти добровільного медичного страхування. Страхові фонди добровільного медичного страхування. Договір

добровільного медичного страхування. Медичне страхування для від'їжджаючих за кордон.

Тема 8. Майнове страхування

Загальна характеристика майнового страхування: економічний зміст, об'єкти та види страхування. Підгалузі страхування. Групи ризику майнового страхування. Форми страхування.

Основні умови та порядок страхування майна юридичних осіб. Аспекти умов страхування. Страхова сума і страхова оцінка. Групи страхової оцінки. Типи покриття. Обчислення страхових платежів. Складові розміру страхових платежів. Страхове відшкодування.

Страхування транспортних засобів і вантажів. Поняття транспортного страхування. Розміри страхового тарифу. Об'єкти страхування при страхуванні наземного автомобільного транспорту. Страхові ризики при страхуванні засобів наземного автомобільного транспорту. Морське страхування та його особливості. Страхування вантажів. Авіаційне страхування.

Особливості страхування майна громадян. Страхування будівель і споруд громадян. Страхування тварин, що належать громадянам. Додаткові послуги при настанні страхового випадку.

Тема 9. Страхування відповідальності

Економічна суть, необхідність та особливості страхування відповідальності. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Страхування відповідальності перевізників.

Страхування професійної відповідальності. Страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту.

Страхування відповідальності за нанесення екологічних збитків (екологічне страхування). Інші види страхування відповідальності.

Тема 10. Перестраховування і співстраховування

Необхідність перестраховування та стан його розвитку. Перестраховування як метод зміцнення фінансової стійкості страхових організацій. Суб'єкти перестраховування. Ринки перестраховування. Вимоги законодавства України щодо перестраховування ризиків у нерезидентів. Суть перестраховувальних операцій. Сторони, які беруть участь у перестраховуванні, їх взаємовідносини. Зміст договору перестраховування.

Методи перестраховування. Факультативне перестраховування. Договірне перестраховування. Облігаторне перестраховування. Факультативно-облігаторне перестраховування.

Форми перестраховувальних операцій. Пропорційне перестраховування. Квотні і ексцедентні договори пропорційного перестраховування, їх переваги і недоліки. Непропорційне перестраховування. Перестраховування на базі ексцедента

збитку, перестраховування на базі ексцеденту збитковості. Перестраховування і ретроцесія.

Співстраховування та механізм його застосування. Учасники співстраховування. Договірні відносини у співстраховуванні.

Перспективи і напрями розвитку перестраховування і співстраховування в Україні.

Тема 11. Доходи, витрати і прибуток страховика

Особливості та принципи фінансово-економічної діяльності страховика.

Склад та економічний зміст доходів страховика. Доходи від страхової діяльності. Зароблені страхові премії, як основне джерело доходів страховика. Доходи від перестраховувальних операцій. Доходи від інвестиційної та іншої фінансової діяльності. Доходи за надані різного роду послуги.

Склад та економічний зміст витрат страховика. Собівартість страхової послуги. Витрати на здійснення страхової операції. Виплати страхових сум і страхового відшкодування. Відрахування в запасні фонди або резерви внесків. Витрати на превентивні заходи. Витрати на ведення страхової справи. Інші витрати страховика.

Фінансові результати страхових операцій. Визначення прибутку страховика. Прибуток від страхової діяльності. Прибуток від інвестування та розміщення тимчасово вільних коштів. Прибуток від інших операцій. Визначення рентабельності страхових операцій.

Оподаткування страхових компаній. Особливості оподаткування прибутку (доходів) страховика. Система розподілу прибутку в страхових організаціях.

Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії

Поняття фінансової надійності страховика та її значення.

Фінансові методи забезпечення надійності страхових компаній. Платоспроможність страховика, умови її забезпечення. Власні кошти страховика. Статутний і гарантійний фонди страховика. Показники платоспроможності. Фактичний і нормативний запаси платоспроможності, порядок їх обчислення. Страхові резерви, їх види. Технічні резерви, їх склад та порядок формування. Перестраховування як метод забезпечення фінансової надійності страховика.

Призначення і використання фондів в страхуванні, їх роль в забезпеченні фінансової надійності страховика. Запасні, резервні та інші фонди страхової організації.

Оцінка фінансового стану страховика. Значення, завдання та інформаційна база оцінки фінансового стану. Фінансова звітність страхових організацій і її використання в оцінці фінансового стану. Система показників і методи оцінки фінансового стану.

Тема 13. Страхування підприємницьких ризиків.

Підприємницькі ризики та необхідність їх страхування. Страхування комерційних ризиків. Страхування фінансових ризиків. Страхування кредитних ризиків. Страхування депозитів та інших банківських ризиків. Страхування інвестицій.

Тема 14. Фінансова стратегія і планування у страхуванні.

Основні напрямки фінансової стратегії і планування у страхуванні. Формування портфеля інвестицій. Інвестиційна діяльність та формування портфеля інвестицій страховика. Основи бізнес-планування страхової діяльності. Структура бізнес плану страховика.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	Інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теорія страхування. Страховий ринок												
Тема 1. Сутність, принципи та роль страхування	9	2	1	-	-	6	10	2	2	-	-	6
Тема 2. Класифікація страхування	9	2	1	-	-	6	10	2	-	-	-	8
Тема 3. Страхові ризики та їх класифікація	10	2	1	-	-	7	10	-	-	-	-	10
Тема 4. Страхові ризики та їх класифікація	10	2	1	-	-	7	10	2	-	-	-	8
Тема 5. Страхова організація	11	3	1	-	-	7	10	-	-	-	-	10
Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	11	3	1	-	-	7	10	-	-	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	60	14	6	-	-	40	60	6	2	-	-	52

[illegible]

5. Теми семінарських занять
Не передбачені навчальним планом.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	заочна
1	Страховання у ринковій економіці	2	0,86
2	Основні поняття у страхуванні	2	0,86
3	Система страхової відповідальності	2	0,86
4	Страхова франшиза	2	0,86
5	Перестраховання	2	0,86
6	Організація та управління страховою діяльністю в Україні	2	0,86
7	Страховання відповідальності	2	0,84
	Разом	14	6

7. Теми лабораторних занять
Не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Сутність, принципи та роль страхування	4	9,3
2	Класифікація страхування	4	9,3
3	Поняття страхових ризиків та їх класифікація	7	9,3
4	Страховий ринок	7	9,3
5	Страхова організація	7	9,3
6	Державне регулювання страхової діяльності	7	9,3
7	Особисте страхування	7	9,3
8	Майнове страхування	7	9,3
9	Страхування відповідальності	7	9,3
10	Перестрахування і співстрахування	7	9,3
11	Доходи, витрати і прибуток страховика	7	9,3
12	Фінансова надійність страхових компаній	7	9,7
	Разом	78	112

9. Індивідуальні завдання

Для студентів денної форми навчання – виконання індивідуального завдання згідно МР до виконання самостійної роботи з дисципліни «Страхування».

Для студентів заочної форми навчання – контрольна робота згідно МР щодо виконання контрольної роботи з дисципліни «Страхування» заочної форми навчання.

10. Методи навчання

Навчальний процес у національному університеті «Запорізька політехніка» здійснюється за кредитно-модульною технологією – моделі організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні двох складових: модульної технології навчання та кредитів (залікових одиниць) і охоплює зміст, форми та засоби навчального процесу, форми контролю навчальної діяльності студента в процесі аудиторної та самостійної роботи.

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);
- практична робота – для використання набутих знань у розв’язанні практичних завдань;

- аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;
- проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

11. Очікувані результати навчання з дисципліни

Результати навчання з дисципліни «Страховання» деталізують такі очікувані результати навчання:

Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем. **ПР01**

Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування). **ПР05.**

Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач. **ПР06.**

Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування. **ПР07**

Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування. **ПР11.**

Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати. **ПР16.**

12. Засоби оцінювання

Контроль знань студентів з дисципліни «Страховання» ґрунтується на застосуванні рейтингової системи оцінювання. Для визначення рейтингової оцінки курсу дисципліни «Страховання» поділяється на 2 основні змістові модулі, у межах яких розподілені теми.

Для студентів денної форми навчання засоби оцінювання.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, правильності виконання практичних завдань та розрахунків, у тому числі запланованих на самостійне опрацювання студентом тощо. Проведення двох рубіжних контролів.

Для студентів заочної форми навчання засоби оцінювання: захист контрольної роботи, підсумковий контроль у формі іспиту: тести, розв'язання задачі.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Необхідність страхового захисту та його форми.
2. Суть страхування як економічної категорії та його специфічні ознаки.
3. Принципи страхування.
4. Функції страхування.
5. Роль та значення страхування в системі економічних відносин.
6. Основні підходи до класифікації страхування.
7. Класифікація страхування за об'єктами: галузі, підгалузі і види страхування.
8. Форми проведення страхування. Порівняльна характеристика обов'язкового і добровільного страхування.
9. Системи страхування та франшизи.
10. Поняття та економічна суть страхових ризиків.
11. Класифікація та оцінка ризиків у страхуванні.
12. Управління страховими ризиками.
13. Поняття страхового ринку та його структура.
14. Страхові посередники, їх роль на страховому ринку.
15. Стан та перспективи розвитку страхового ринку в Україні.
16. Маркетинг у страхуванні.
17. Договір страхування: поняття, основні умови та його зміст.
18. Організаційні форми страховиків.
19. Структура страхових компаній.
20. Об'єднання страховиків та їх функції.
21. Необхідність, мета та значення державного регулювання страхової діяльності.
22. Реалізація державної політики у сфері страхування.
23. Система державного нагляду за страховою діяльністю в Україні.
24. Ліцензування страхової діяльності та контроль за її проведенням.
25. Економічний зміст та класифікація особистого страхування.
26. Страхування життя.
27. Страхування від нещасних випадків.
28. Медичне страхування і його розвиток в Україні.
29. Загальні характеристики майнового страхування: економічний зміст, об'єкти та види страхування майна.
30. Основні умови та порядок страхування майна юридичних осіб.
31. Страхування транспортних засобів та вантажів.
32. Страхування майна громадян.

33. Економічна суть, необхідність та особливості страхування відповідальності.
34. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів
35. Страхування відповідальності перевізників.
36. Страхування професійної відповідальності.
37. Страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту.
38. Страхування відповідальності за нанесення екологічних збитків (екологічне страхування).
39. Інші види страхування відповідальності.
40. Необхідність та значення перестрахування.
41. Сутність перестрахування та його розвиток в Україні.
42. Методи перестрахування.
43. Форми проведення перестраховальних операцій.
44. Співстрахування та механізм його застосування.
45. Особливості та принципи фінансово-економічної діяльності страховика.
46. Склад та економічний зміст доходів страховика.
47. Склад та економічний зміст витрат страховика.
48. Фінансові результати страховика.
49. Оподаткування страховика.
50. Поняття фінансової надійності страховика.
51. Умови забезпечення платоспроможності страховика.
52. Страхові резерви та порядок їх формування.
53. Оцінка фінансового стану страховика.
54. Основні напрямки діяльності фінансової стратегії планування у страхуванні.
55. Формування страхового портфеля.
56. Інвестиційна діяльність та формування портфеля інвестицій страховика.
57. Основи бізнес-планування страхової діяльності.
58. Структура бізнес-плану страховика.
59. Класифікація зовнішньоекономічних ризиків.
60. Страхування вантажів у міжнародних перевезеннях.
61. Страхування валютних ризиків.
62. Страхування біржових ризиків.

13. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Після кожного змістового модуля проводиться рубіжний контроль, який оцінюється за 100-бальною шкалою.

Під час рубіжного контролю враховують наступні види робіт:

Проведення змістовного модульного контролю з дисципліни

«Страховання»

Найменування завдань	Кількість балів	Загальна кількість балів
тестування на рубіжному контролі	5	50
задача рубіжного контролю	15	15
завдання, тести, розв'язок задач за поточним оцінюванням	25	25
оцінка за самостійну роботу	10	10
Підсумок	x	100

Підсумкова оцінка за семестр визначається як середня двох підсумкових контролів за перший та другий змістовні модулі.

Іспит проводиться за наявності незадовільної оцінки підсумкового модуля або за вибором студента та містить: теоретичне питання, тести, задачу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	для заліку
60 – 100	зараховано
1-59	не зараховано

14. Методичне забезпечення

1. Комплект завдань для проведення вхідного контролю.
2. Комплект завдань для проведення поточного контролю.
3. Комплект завдань для підсумкового контролю.
4. Конспект лекцій з дисципліни “Страховання” для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування” / Укл. В.Г. Бабенко-Левада – Запоріжжя: НУ «ЗП», 2023.
5. Методичні вказівки для проведення практичних занять з дисципліни “Страховання” для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”/ Укл. В.Г. Бабенко-Левада Запоріжжя: - НУ «ЗП», 2023.
7. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни “Страховання” для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» заочної форми навчання спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”/ Укл. В.Г. Бабенко-Левада – Запоріжжя: НУ «ЗП», 2023.
8. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з дисципліни «Страховання» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”/ Укл. В.Г. Бабенко-Левада – Запоріжжя: НУ «ЗП», 2023.

14. Рекомендована література

14.1. Нормативно-законодавчі акти

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. No 436-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. No 2755-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

3. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. No 1576-XII(зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.

4.Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті: Постанова КМУ від 14.08.1996 р. No 959 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-96-п>.

5.Про затвердження Положення про порядок провадження діяльності страховими посередниками: Постанова КМУ від 18.12.1996 р.No 1523 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1523-96-п>.

6.Про затвердження Порядку складання звітних даних страховиків :Розпорядження Держфінпослуг України від 03.02.2004 р. No 39 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/217.html>.

7.Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків :Розпорядження Держфінпослуг від 17.03.2005 р. No 3755 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/files/RK-3775.pdf>.

8.Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України Закон від 01.07.2004р.No 1961-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1961-15/>.

9.Про страхування: Закон України від 07.03.96 No 86/96-ВР(зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.

10.Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. No 2664-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2664-14/>.

11.Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. No 436-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon1.rada.gov.ua>.

14.2. Основна

12.Базилевич В. Д. Страхування: підручник / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, Р. В. Пікус та ін.; за заг. ред. В.Д. Базилевича. –К.: Знання, 2008. – 1019 с.

13.Внукова Н. М. Страхування: теорія та практика: навч.-метод. посібн./ Н. М. Внукова, В. І. Успенко, Л. В. Временко та ін.; за заг. ред. Н.М. Внукової. –Х.: Бурун Книга, 2009. –656 с.

14.Осадець С. С. Страхування: підручник / С. С. Осадець, Т. М. Артюх, В. Л. Бабко та ін.; за заг. ред. С. С. Осадця. –К.: КНЕУ, 2002. –599 с.

15.Ротова Т. А. Страхування: навч. посібн./ Т. А. Ротова. –К.: КНТЕУ, 2006. –400 с.

16.Смоляк В. А. Страхування: навч. посібн./ В. А. Смоляк, Є. Ю. Кузькін. –Х.: ВД "ІНЖЕК", 2007. –272 с.

14.3. Додаткова

17.Александров В.Т. Страхова справа. Інтегрований навчальний комплекс: підручник. Автоматизована система навчання на CD та Інтернет-портал: У 2 кн. / В.Т. Александров, О.М. Бандурка, О.І. Ворона та ін. –Кн. 1: Страхування. Страхові послуги. –К.: НВП "АВТ", 2003. –640 с.

18.Базельський Комітет. Кредитні рейтинги та додаткові джерела інформації про кредитоспроможність // Фінансовий ринок України. –2006. –№ 5. –С. 34–37.

19.Баклаженко С. Страхова система України / С. Баклаженко // Страхова справа. –2006. –№ 3. –С. 54–58.

20.Белянкін Г.А. Платежеспособность страховой компании / Г.А. Белянкін // Фінанси. –2006. –№5. –С. 45–49.

21.Внукова Н.М. Управління розвитком ринків фінансових послуг: монографія / Н.М. Внукова, В.А. Смоляк, Ж.О. Андрійченко [та ін.]; наук. ред. та кер. кол. авт. д-р екон. наук, проф. Н. М. Внукова ;Харківський національний економічний ун-т. –Х.: АдВА, 2009. –195 с.

22.Внукова Н.Н. Кредитно-рейтинговая оценка страховщиков[Электронный ресурс]/ Н.Н. Внукова, Н.И. Притула. –Режим доступа : www.belbroker.com.45

23.Вовчак О.Д. Страхування: навч. посібн. /О.Д. Вовчак. – Львів:Новийсвіт-2000, 2006. –480 с.

24.Временко Л.В. Регулирование страховой деятельности –взгляд страховщиков/ Л.В. Временко,Д. Кондратенко // Insurance TOP. –2005. –№ 4(12). –С. 8–10.

25.Орланюк-Малицкая Л.А. Платежеспособность страховой организации / Л. А. Орланюк-Малицкая. –М.: АНКІЛ, 2007. –280 с.

26.Основи фінансового моніторингу фінансових послуг: навч. посібн./ Н. М. Внукова, Н. В. Кузьминчук, В. А. Смоляк та ін.; за заг. ред. Н. М. Внукової. –К.: КНТ, 2008. –136 с.

27.Ткаченко Н.В. Досвід оцінювання міжнародними рейтинговими агентствами фінансової стійкості страховиків / Н.В. Ткаченко // Вісник КНТЕУ. –2010. –№1. –С. 69–83.

28.Ткаченко Н.В. Новітні підходи до оцінки платоспроможності страхових компаній в рамках Solvency II / Н.В. Ткаченко // Банківська справа. – 2010. –№4. –С. 62–71.

29.Ткаченко Н.В. Рейтинг фінансової стійкості страхових компаній та основні підходи до його класифікації / Н.В. Ткаченко // Світ фінансів. –2009. – №4(21) –С. 182–190.

30.Фурман В.М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку: монографія / В.М. Фурман. –К.: Наукова думка, 2006. –334 с.

31.Шумелда Я. Страхування: навч. посібн. / Я. Шумелда.–2-ге вид., перероб. і доп. –Тернопіль : Джура, 2006. –497с.

14.4. Ресурси мережі Інтернет

32.Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг України): офіційний сайт. –Режим доступу :// www.dfp.gov.ua.

33.История и аналитика страхового рынка Украины[Электронный ресурс]. –Режим доступа :// www.forINSURER.com.34.Ліга страхових організацій України: офіційний сайт. –Режим доступу: <http://www.uainsur.com>.